DE CURAÇAOSCHE COURANT.

Deel LIII. ZATURDAG den 21sten OCTOBER 1865. No. 42.

Uit het Handelsblad van den 4 September jl.

— "Wat is de politiek ?".... "Handel, niets dan handel !" vroeg en antwoordde in der tyd een scherpzinnig Fransch staatsman en hy bedoelde er natuurlyk mede, dat de gewigtigste veranderingen op het wereldtooneel doorgaans met de belangen van den handel in verband staan. Hoe menige oorlog was ten slotte slechts het gevolg van een geschil over tarieven ? Hoe menige vrede is er gesloten, alleen om voor den handel eenig voordeel te verwerven ?

Het werd voor onze verlichte eeuw bewaard aan de uitdrukking nog eene andere, eene letterlyke beteekenis te geven. Wat is de politiek van Oostenryk en Pruisen ! Handel, niets dan handel, maar handel in onderdanen en souvereiniteitsregten. De Sleeswyk-Holsteinsche zaak is dezer dagen, met der daad eene *zaak*, eene *affaire* geworden ; Pruisen en Oostenryk hebben voor gemeenschappelyke rekening eene onderneming op het getouw gezet en zyn thans bezig de firma te liquideren. Men heeft gezegd—en niet geheel ten onregte —wel beschouwd, is het toch zoo verschrikkelyk niet, dat Oostenryk zyne regten op Lauenburg aan Pruisen afstaat voor eene som gelds, nu de bewoners van dit landje het verlangen te kennen geven om by Pruisen te worden ingelyfd. Als gemeenschappelyke eigenaars hadden de beide mogendheden regt op de opbrengst der belastingen en regten ; hetgeen nu door Oostenryk ontvangen wordt, is slechts die opbrengst, gekapitaliseerd.

Inderdaad zou men onregtvaardig zyn, indien men Oostenryk beschuldigde van de goede Lauenburgers en hun land à zoo veel groschen per hoofd en per bunder aan Pruisen te hebben overgedaan. De tweehoofdige regering kon kwalyk langer voortduren en wilde men zyne regten niet aan derden afstaan, dan was eene overeenkomst gelyk thans te Gastein werd gesloten de eenige, waartoe men zyne toevlugt nemen kon. Dat juist dat men tot zulk eene uitkomst als van zelf werd genoodzaakt, is het bewys dat Oostenryk zich vroeger liet verschalken. De Sleeswyk-Holsteinsche zaak is niet zoo zeer eene ongeregtigheid in de uitkomst als in den aanvang. Twee zaken waren er, die den oorlog met Denemarken een schyn van regt hedden kunnen geven.— Men had de wapenen kunnen opvatten tot bevryding eener onderdrukte nationaliteit ; men had kunnen stryden voor de regten van een vorst, wiens aanspraken op de regering door Denemarken werden miskend. In beide gevallen ware het te verontschuldigen geweest, dat de groote Duitsche mogendheden een zwakken nabuur deden bukken voor het geweld, en hem beroofden van de grootste helft van zyn gebied. Maar Oostenryk kon geen kampioen zyn voor onderdrukte nationaliteiten ; het zou daarmede zyn eigen vonnis hebben geveld ; Pruisen zou niet ligt te bewegen zyn geweest het zwaard te trekken voor de regten van een vorst, die ten slotte slechts een lastig meubel te meer geworden ware in het Duitsche huishouden. Men trok uit, om zich meester te maken van de positie, het verder verloop der zaak als van latere zorg beschouwende ; thans blykt, dat Oostenryk volstrekt niet meester der positie is, maar zich aan de wenschen van zyn medestryder zoo goed en kwaad mogelyk zal hebben te schikken.

Het kan niet worden ontkend, dat die staat van zaken alles behalve eene wenschelyke is. Men moge over den afstand der regten op Lauenburg oordeelen gelyk men wil, dit staat vast, dat er geheel andere gevolgen uit kunnen voortvloeijen dan Oostenryk of Pruisen verwacht.

Wat Oostenryk betreft, tot heden hield het stokstyf vast aan de stelling, dat regten uit verdragen ontsproten onvervreemdbaar zyn en alleen door den oorlog kunnen worden te niet gedaan. Maar waarom niet Venetie verkocht aan Italie, indien men Lauenburg—en Holstein welligt—verkoopt aan Pruisen. Geen wonder derhalve, dat er reeds geruchten in omloop zyn over onderhandelingen tusschen Oostenryk en Italie. Geruchten trouwens, die waarschynlyk in niets anders zyn gegrond dan de onderstelling, dat het verdrag van Gastein moet worden aangemerkt als een bewys voor veranderandering in de Oostenryksche politiek.

Voor zooveel Pruisen aangaat, voegen zich by mogelyke verwikkelingen met het buitenland, ten gevolge dezer overeenkomst, nog zeer waarschynlyk binnenlandsche moeijelykheden. Volgens een artikel der grondwet kunnen de grenzen des ryks slechts worden veranderd door eene wet ; een ander artikel bepaalt, dat de Koning geene vreemde kroon dragen kan, zonder de toestemming der vertegenwoordiging. Noch wanneer Lauenburg by Pruisen wordt ingelyfd, noch wanneer het als afzonderlyk rykje door den Koning van Pruisen wordt beheerd, kan derhalve de toestemming der vertegenwoordiging ontbreken.

En zal deze hare toestemming geven. Stellig niet onvoorwaardelyk, niet dan wanneer de geheele constitutie van Lauenburg volkomen wordt veranderd. De middeneeuwen zyn in dit Hertogdom nog in vollen bloei, en in Pruisen zelf heeft men met de overblyfsels er van te veel te stellen, om sterk naar eene vermeerdering van den voorraad te verlangen. Toch kan men ook weer niet aan de andere zyde onderstellen, dat de Lauenburgsche ridderschap de inlyving by Pruisen zou hebben verzocht, indien zy daarin den eersten stap had gezien, om te worden beroofd van de regten en vryheden, waarop zy zich tot dusverre kon verheffen.

Een van beiden dus : of de inlyving, zelfs van het kleine Lauenbu g zal niet eene zoo byzonder gemakkelyke operatie zyn, of men zal van von Bismarck kunnen zeggen : "Al gaande wint hy krachten," in dien zin, dat hy het hoe langer hoe minder naauw met de constitutie nemen zal, en Lauenburg inlyft zonder zich sterk om de vertegenwoordiging te bekommeren.

Intusschen hebben de heeren van de middenstaten de hoofden byeengestoken en besloten....te protesteren. Natuurlyk ! Saksen-Weimar, Saksen-Coburg-Gotha en Saxen-Meiningen hebben op 31 Augustus hun protest tegen de overeenkomst van Gastein by de Bondsvergadering ingediend en voorgesteld de Sleeswyk-Holsteinsche zaak te onderwerpen aan de uitspraak van eene Austrägalregtbank (eene soort van scheidsgerigt, dat in bepaalde gevallen ter beslissing van Duitsche aangelegenheden kan worden byeengeroepen). Wel moge het hun bekomen ! maar evenmin als vroeger verwachten wy byzonder groote gevolgen van de bemoeijingen der kleine Duitsche regeringen.

— In de *Staats-Courant* van 7 Sept. jl. is opgenomen een uitvoerig verslag van den consul der Nederlanden te San Francisco, over het jaar 1864, gedagteekend 17 Mei 1865. Men ontleent daaraan het volgende : Californie levert gewoonlyk jaarlyks groote hoeveelheden graan voor uitvoer, doch het jaar 1864 vormt eene uitzondering op dien regel. Eene buitengewone droogte, die gedurende het geheele jaar heerschte, heeft den oogst grootendeels doen mislukken, zoodat deze staat niet veel meer dan het noodige voor eigen verbruik en voor zaaijing voor het volgende jaar heeft opgeleverd. Toen het bleek dat de oogst slecht uitviel, rezen de pryzen zoo, dat de uitvoer ophield, en Chili, hetwelk Californie in de eerste jaren na de goudontdekking voor een groot gedeelte van meel en granen voorzag, werd weder aangemoedigd tot het herwaarts zenden van eenige ladingen meel, tarwe en garst, die bereids zyn aangekomen en eene voordeelige markt vonden. Ook van het naburige Oregon werd graan aangevoerd, doch dit is jaarlyks in meerdere of mindere mate het geval. De tarwe in het meer vochtige klimaat van dien staat gegroeid, is niet geschikt tot verscheping naar ver gelegen landen. Die van Californie daarentegen, in het drooge jaargetyde tot rypheid komende, is uitermate tot verre reizen geschikt, en terwyl Oregon jaarlyks haar surplus graan herwaarts zendt, stelt dit Californie in staat zoo veel meer van haar eigen graan te exporteren. In de maanden Mei en October valt weinig regen, en in Juny, July, Augustus en September regent het hoogst zeldzaam, en dan nog uiterst weinig. Van daar dat overvloedige regens in de wintermaanden eene eerste behoefte zyn, zoowel voor den landbouw, als voor de veeteelt en de goudwasschingen in de mynen. De maanden Augustus, September en October vormen gewoonlyk den oogsttyd. De oogst vond in 1864 zeer vroeg plaats. In July werd de nieuwe tarwe aan de markt gebragt, doch tot doll. 2.50 per 100 ℔, welke prys voor het einde des jaars tot doll. 4.25 steeg, terwyl by het inkomen van den oogst in Aug. van het vorige jaar slechts doll. 1.55 kon worden bedongen, en tegen het einde van dat jaar niet meer dan doll. 1.30. Garst en haver ondergingen dezelfde fluctuatien.

Men gewon in Californie in 1864 twee millioen ℔ harst en 52,000 gallons (195,000 kannen) terpentyn.

De productie van wyn en brandewyn vermeerdert zeer sterk. De grond en het klimaat van Californie zyn zeer geschikt voor de druivencultuur ; de productie van 1864 wordt geschat op 4.000.000 gallons (15.140,000 kannen) wyn en 200,000 gallons (757,000 kannen) brandewyn. De kwaliteit der brandewyn is zeer inferieur ; die der wynen in evenredigheid beter, doch men kan nog niet bepalen in hoever Californie in kwaliteit met andere landen zal kunnen wedyveren.

Maatregelen tot veredeling van het vee worden reeds sedert lang met goed gevolg genomen, vooral in de meer noordelyk gelegen graafschappen. Kaas wordt hier reeds in genoegzame hoeveelheid voor binnenlandsch verbruik gemaakt. De hoeveelheid boter is onvoldoende om in de consumtie te voorzien, en wordt derhalve nog steeds veel boter van New-York, grootendeels over de landengte van Darien, aangevoerd.

De schapenteelt heeft veel door de droogte geleden. Men berekent dat behalve een groot aantal schapen, een derde gedeelte der lammeren gestorven is. De jaarlyksche toename der kudden is echter zoo groot, dat het jaar 1864 toch nog eene vermeerdering der wolproductie aantoont. De productie van wol bedroeg in 1860 3,260,000 ; 1861 4,600,000 ; 1862 6.400,000 ; 1863 7,000,000 ; 1864 8,000,000 ℔.

Onder de metalen, welke hier in aanzienlyke hoeveelheden worden aangetroffen, telt men goud, zilver, koper, yzer, kwikzilver, zink, lood, tin, arsenicum, bismuth, platina, enz., en onder de mineralen : steenkolen, zout, sulphur, salpeter, aluin, borax, asphalt. kalk, soda, magnesia, enz., terwyl hier tevens een aantal soorten van marmer en hardsteen voorkomen, welke reeds voor gebouwen, grafmonumenten, enz. gebezigd worden. Quartzgoudmynen werden reeds vroeg ontgonnen. Het groote belang daarvan kan hieruit blyken, dat hare opbrengst voor het verloopen jaar geschat wordt op doll. 18,000,000 (ƒ45,000,000).

De rykste der zilvermynen, de Gould en Curry, leverde in 1864 doll. 4,898,060.51 (nagenoeg 12½ millioen gulden) waarvan, na aftrek van alle kosten van bewerking, enz., eene som van doll. 1,400,000 (3½ millioen gulden) als dividend aan de aandeelhouders werd uitgekeerd. De uitvoer van goud en zilver was in 1864 : doll. 55,707,201.26. De kopermynen leverden 14,300 tonnen erts, voor eene waarde van doll. 1,094,660. Van kwikzilver bedroeg de opbrengst 42,820 fleschen. Het aantal aangekomen Nederlandsche schepen in 1864 was 6, metende 3470 tonnen.—*Alg. Hdb.*

BEKENDMAKING.

KOLONIALE SECRETARY.

Curaçao den 20 October 1865.

NAMENS het bestuur dezer kolonie wordt hierby bekend gemaakt, dat eene Commissie uit den Kolonialen Raad op Woensdag den 1e. November a. s., des namiddags te één ure, in de Oostelyke zaal van het Raadhuis zitting zal nemen, tot het aanhooren der bezwaren tegen de rekeningen van het Een percent patentregt over het 2e. kwartaal dezes jaars, ten einde daarover te beslissen.

Den belanghebbenden wordt intusschen de gelegenheid verschaft, om van des morgens 10 tot des namiddags 2 ure, ter Administratie van Financien inzage te nemen van hunnen aanslag in bovengemelde belasting.

De Hoofd Commis belast met de functien van den Kolonialen Secretaris,
W. B. MELLINK.

KOLONIALE SECRETARY.

Curaçao den 20 October 1865.

BY Gouvernements beschikking van den 19 dezer No. 503, is de militair *C. J. Verhoeks* by de brigade maréchaussées alhier op de proef gedetacheerd.

De Hoofd Commis belast met de functien van den Kolonialen Secretaris,
W. B. MELLINK.

KOLONIALE SECRETARY.

Curaçao den 20 October 1865.

NAMENS den Heer Gouverneur wordt by deze bekend gemaakt, dat de zetting van het brood voor de volgende week, eindigende den 28 dezer, als volgt is bepaald: het brood van vyftien Cents moet 16 oncen wegen en van mindere pryzen naar evenredigheid; zullende het zoogenaamde fransche brood van den voormelden prys een once minder mogen wegen; op peine als by de Publicatie van den 16 Maart 1824 is vastgesteld.

De Hoofd Commis belast met de functien van den Kolonialen Secretaris,
W. B. MELLINK.

TER verzending naar Nederland per de Nederlandsche Schoenerbrik COLUMBUS, wordt ter Postery alhier een brievenzak opgemaakt, welke op Zaturdag, den 21 dezer, des namiddags om één ure, zal gesloten worden.

Curaçao den 20 October 1865.

De Commis belast met de Post-directie,
J. F. QUAST Pz.

HET vertrek der Paket is bepaald op Zondag, den 22 dezer. Het Post-kantoor zal op dien dag van des voormiddags om *elf* ure geopend zyn en het sluiten der brievenzakken voor Europa en St. Thomas om *twee* ure des namiddags geschieden.

Curaçao den 20 October 1865.

De Commis belast met de Post-directie,
J. F. QUAST Pz.

Lyst van de ter Postery liggende brieven, aangebragt in de laatste acht dagen.

Geraldina Bremer.	Viuda Iribaldi.
Consul de los Estados Unidos de Colombia en Curaçao. 2.	John L. Johnson.
Oskar Cohen.	José Maria Leyba.
Juan B. Camoin.	Lawson.
Debergue.	J. A. Lugaro.
Abm. Delvalle Henriquez.	J. R. Mendez.
Celsa Peres de Villasmil.	M. H. Montanus.
Ester viuda Dd. de Castro.	Henrietta Malliard.
Eleonora Martinez Damier.	Osapha Machoro.
Isaac de Castro.	P. D. Mulder.
Josefa Marcano de Pando.	C. L. Neuman Cz.
J. C. de Vries.	José Benito Nava.
José de Portes.	Gustave Nouel.
Antonius Dittmar.	Maria Jacoba Prince.
Francisco de Napoli.	Moises Pereira.
Leopold Every.	Piombino Herms. y Cia.
Ramon Gautier.	Pedro Piombino.
C. F. Garmers.	J. J. Perdomo.
Altagracia Gautier.	Jacob Penso.
J. C. Haayen.	H. L Penha.
J. W. Hassell.	Segismundo Robin ó José de Portes.
Henriquez & De Genese.	P. A. Rigaud.
A. Hendriquez.	Alfred Reinier.
Wm. S. Hissam.	G. Simon.
Hanso	Juan Nepo. Sanchez.
Igualdad Lodge.	Jacob Salas. 2.
	M. Salas.
	D. H. Senior.
	T. Tarley.
	Juan C. Villasmil.
	Wedu van Esse.
	C. Weghorst.

Curaçao den 20 October 1865.

De Commis belast met de Post-directie,
J. F. QUAST Pz.

Collegium Nederlandicum
te
CURAÇAO.

HEEREN aandeelhouders worden by deze uitgenoodigd tot het bywonen eener algemeene vergadering op Zattardag den 28 October e. k. des avonds 7½ uur in het INTERNATIONAL HOTEL alhier.

VERMIST

TWEE ZILVEREN SCHENKBORDEN, belooning aan den gene, die aanwyzing daarvan ter dezer Drukkery doet.

TE KOOP
by August Muller.

ROODE WYN by kisten van 25 fleschen en kisten van 50 halve fleschen; Madera wyn by kisten van 25 fleschen; Princessen Bier by manden van 25 kruiken; Oude Rum by damejeanen van 2 gallons en 2½ gallon; Cognac Brandewyn by damejeanen van 2 gallons; Azyn by damejeanen van 3 gallons; Gekookt en Ongekookt Lynolie; Spaansch en Vriesch Groen; Loodwit; Zwart en Blaauw Laken en Zwart Half Laken; en ZEER SCHOON GROF ZOUT.

BEKENDMAKING.

DE ondergeteekende neemt hierby de vryheid het geëerde publiek aan te bieden zyne dienst als architect, gedurende eenige vrije uren daags, tegen billyke voorwaarden.

Curaçao den 20 October 1865.
ANTOINE MARTIS.

TESTAMENTARIA

DE LA SEÑORA JOSEFA MARCANO, VIUDA DEL SEÑOR JOSE MARIA DE PANDO: á la cual son acreedores segun testamento y codicilo otorgados el once de Junio y dos de Setiembre del año corriente, y en virtud de haber fallecido la testadora el doce de los mismos; como legatarias por mandas graciosas JACINTA, JOSEFA, INOCENCIA, CONCEPCION, BELEN, FRANCISCO y DOLORES que le acompañaron hasta su fallecimiento; la Señorita ROSA MARCANO residente en Caracas, sobrina de la finada; la Señora JOSEFA BERNAL que vive en Puerto Rico, la Iglesia Católica Romana, el Hospital de Caridad, y Casa de huérfanos Católicos, la Señora LEONOR DE ALTUNA, la Señorita CONCEPCION ARGOS de Carácas, y ANDRES LINGSTUYL. Dejando como único y universal heredero por el remanente de sus bienes, á su nieto el joven JOSE MARIA MIGUEL DE PANDO, á quienes como á todos los demas que se crean asistidos de algun derecho contra la testamentaria, les aviso y emplazo para que ocurran en el término de cuatro meses por sí, ó por sus apoderados, á legitimar su personeria y reclamar sus haberes; debiendo, los que sean menores, legalizar cumplidamente su representacion.

Curaçao Setiembre 20 de 1865.

El Albacea Testamentario,
JOSE A. SERRANO.

Cárlos Delgado & Ca.,
Relojeros.

ESTA casa establecida hoy en Maracaibo y acreditada en todo Venezuela como una de las mas cumplidas y esmeradas, tiene el gusto de ofrecer á los habitantes de Curaçao una dependencia bajo la direccion del que suscribe. La experiencia hará su recomendacion.

CONDICIONES DEL TRABAJO.

Estremada perfeccion en la obra.

Puntualidad y exactitud en los compromisos.

Aseo y mucho esmero en el trato de las piezas.

Heeren Straat, Casa No. 23.

Curaçao Octubre 20 de 1865.
FRANCISCO DELGADO.

Dienstbeurten by de Spaarbank.

Zaturdag den 21 October 1865.

Bestuurder de Heer S. M. Lansberg.

Commissarissen de Heeren C. Gorsira en P. Gorsira.

OVERLEDEN in den nacht van den 16 dezer, myne geliefde stiefmoeder ELISABETH MARGARITHA WEBB, Weduwe G. J. MUSKUS, in den ouderdom van ruim 79 jaren.

Bonaire den 18 October 1865.
R. R. MUSKUS.

Algemeene kennisgeving.

CURAÇAO.

Vaartuigen in- en uitgeklaard in de laatste acht dagen.

INGEKLAARD.—*October.*

13 ned. schr. brik Zeester, Zoetelief, Amsterdam.
fr. schip Edouard, Olivier, St. Thomas.
16 ven. bark Veleña, Garildia, Aruba.
ned. schr. Antonia, Lopez, Vela de Coro.
17 „ bark Minerva, Gomez, Aruba.
ven. schr. Bella Avelina, Wefer, Cumarebo.
„ „ Henriqueta, Pardo, Cumarebo.
ned. „ Esperanza, van Grieken, Bonaire.
18 ven. „ Cisne, Dominguez, Vela de Coro.
ned. „ Paquete de La Vela, Lopez, Vela de Coro.
19 „ „ Carmelita, van Grieken, Maracaibo.
sp. bark Pajaro, Henriquez, Pto. Cabello.
ven. „ Camelia, Hernandez, Pto. Cabello.
ned. „ Jane, Vermeulen, Bonaire.
20 „ schr. Midas, van Grieken, St. Thomas.
ven. bark Manuelita, Reyes, Pto. Cabello.
„ boot Churuguara, Gavidia, Aruba.
„ bark Estañita, Martinez, „

UITGEKLAARD.—*October.*

13 ned. bark Nicasia, Francees.
14 „ schr. Dos Hermanos, Matthias.
ven. bark Rafaelita, Soto.
„ schr. Napoleon, Malavé.
17 ned. „ Antonia, Lopez.
ven. bark Veleña, Garildia.
18 frans. schip Carmen, de Berger.
ned. schr. La Dominicana, Sillé.
„ „ Adelaida, van Grieken.
frans schip Edouard, Olivier.
19 deens. schr. Nanette, Jorges.
ned. bark Minerva, Gomez.
„ schr. Miss, Gerst.
29 „ „ Amalia, Paula.
„ „ Carmelita, van Grieken.

AANGEKOMEN: op gisteren, van St. Thomas, de Nederlandsche paketschoener MIDAS, kapitein VAN GRIEKEN, met de brievenmalen van de eerste paket van October;

in Texel, den 26 Sept., AGATHA, kapitein ZEYLINGA;

te Marseille, den 22 Sept., het Fransche barkschip JULIE, kapitein MATTEI.

VERTROKKEN: Van Texel, den 14 Sept., REINA DITMERS, Kapitein MULDER;

van Texel, den 26 Sept., de Nederlandsche Brik RAPHAEL, Kapitein VAN DE VELDE SMIT;

van Hamburg, den 26 Sept., HOLSTEIN, Kapitein GROTH, allen met bestemming naar deze haven.

Met de paket hebben wy Nederlandsche Couranten tot 29 Sept., de *Willmer & Smiths European Times* tot 2 en Surinaamsche Couranten tot 5 October ontvangen.

Uit het Algemeen Handelsblad tot 29 September jl.

STATEN-GENERAAL.

VEREENIGDE ZITTING DER BEIDE KAMERS op Maandag 18 September 1865 *tot opening van de gewone vergadering.*

De Heer Mr. J. A. PHILIPSE, die den voorzittersstoel bekleedt, opent, nadat de leden der beide Kamers zich in de zaal, bestemd voor de vergaderingen van de Tweede Kamer, vereenigd hebben, tegen half één ure de vergadering en laat een koninklyk besluit van den 16 September jl. No. 1, houdende zyne benoeming tot voorzitter van de Eerste Kamer gedurende het aanstaande zittingjaar der Staten-Generaal, door den griffier dier Kamer voorlezen.

De voorzitter, aan wien dien ten gevolge, overeenkomstig het voorschrift van art. 103 der grondwet, het bestuur der vergadering is opgedragen, benoemt eene commissie van 18 leden, zamengesteld uit de beide kamers der Staten-Generaal, die Zyne Majesteit den Koning, by hoogstdeszelfs aankomst in het gebouw der Staten-Generaal, outvangen en inen uitgeleide zal doen.

De ministers, hoofden van ministeriele departementen, de kanselier der orden en de leden van den Raad van State vervoegen zich ten 1 ure in de vergaderzaal.

De Koning, die zich met HH. KK. HH. de Prins van Oranje en Prins Hendrik op de in het programma voor de opening der zitting omschreven wyze naar het gebouw der Staten-Generaal begeven heeft, wordt, na een kort tydsverloop aldaar aangekomen, ter vergader zaal binnengeleid.

Z. M. plaatst zich op den troon en houdt de navolgende openingsrede:

MYNE HEEREN!

Aangenaam is het my, U te kunnen me deelen, dat onze betrekkingen met andere gendheden steeds van zeer vriendschappe ken aard zyn.

Aan de belangen van het verkeer, den h del en de scheepvaart met het buitenland w myne regering steeds hare zorgen.

Zee- en landmagt beantwoorden, zoo hie lande als in de Overzeesche bezittingen, l lyk aan hare roeping.

De door de zeemagt in vereeniging met van andere mogendheden roemryk volbra expeditie in Japan, tegen den vorst van gato, heeft veel bygedragen om de betrek gen met dat land op een beteren voet brengen.

De toestand onzer overzeesche bezittin is over het algemeen gunstig.

Ik betreur dat Midden-Java door aard vingen werd geteisterd.

De nieuwe reglementen op het beleid der gering moeten ter bevordering van den b en de welvaart van Suriname en Cura strekken.

In dit zittingjaar zullen u ter overweg worden aangeboden wetsontwerpen tot rege zoo der drukpers in Oost-Indie als van on scheidene onderwerpen, met landbouw- en verheids-ondernemingen in die gewesten verband staande.

Het is een verblydend verschynsel, dat alleen van rykswege, maar te gelyk door vincien, gemeenten, waterschappen en by dere vereenigingen met grooten yver voor ken van algemeen nut wordt gezorgd; die, ke aan de hoofdstad een nieuwen, beteren naar zee moeten openen, zyn in gang; corps van den waterstaat kwyt zich by vo during loffelyk van zyne taak.

De aanleg der staatsspoorwegen onderv geene vertraging, nieuwe baanvakken we in den loop van dit jaar in dienst gestel binnen kort kan de opening van andere deelten, ook voor internationaal verkeer regtstreeksch belang, worden te gemoet ge De uitkomsten der aanvankelyke exploit zyn over het algemeen gunstig.

Byzondere ondernemingen dragen tot breiding onzer spoorverbindingen krachtig De opening eener internationale lyn, w onlangs plaats had, zal weldra door die andere lynen, waarmede ons het nieuwe sluiting aan vreemde banen zal erlangen, den gevolgd. De milde bepalingen van telegraaf-verdrag, te Parys, ook met mede king van Nederland, tot stand gebragt, zu naar ik verwacht, tot uitbreiding van het ternationaal telegrafisch verkeer in groote bydragen.

De oogst is beter geweest dan de stre winter en de buitengewoon drooge voorzo lieten vermoeden.

Met leedwezen vernam ik het ontstaan e gevaarlyke ziekte onder het rundvee in e onzer provincien. Tot stuiting van haren vo gang zyn maatregelen genomen en zal andere, zoo noodig, uwe medewerking wo ingeroepen.

De opbrengst der zee- en riviervisscher was over het algemeen zeer bevredigend.

Onze nyverheid blyft zich aanhoudend breiden en vooruitgaan.

Aan den handel zullen de in een ander relddeel herstelde vrede en de onlangs door gesloten verdragen te stade komen.

De verschillende instellingen van onder beantwoorden naar vermogen aan hare ge tige roeping; doch by de steeds klimmende schen, waaraan zy te voldoen hebben, is stadige ontwikkeling pligt. Aan het mid baar onderwys, meer en meer in werking treden, wordt met yver deelgenomen.

De ontwerpen van wet tot regeling schutteryen, der inkwartiering en andere len u op nieuw worden voorgelegd.

De aan het wetboek van burgerlyke re vordering nog ontbrekende ontwerpen zu spoedig de andere volgen. Eene wet tot re ling der rykspolicie is ontworpen, ten einde den loop dezer zitting aan u te worden vo gedragen.

De toestand van 's ryks geldmiddelen gunstig en laat toe, dat in alle eischen dienst voorzien en met schulddelging voort gaan worde.

De afschaffing der plaatselyke accynsen niet vorderen dat nieuwe lasten ten beho der schatkist worden opgelegd.

Myn vurige wensch, Myne Heeren! is onze overleggingen onder hoogeren zegen str ken mogen ter bevordering der welvaart v het vaderland.

Ik verklaar de gewone zitting der Stat Generaal geopend.

Z. M. de Koning verlaat na het uitspreke dezer troonrede, met HH. KK. HH. de pri sen, begeleid door de bovengenoemde comm

de vergaderzaal, om zich op de bepaalde naar het koninklyk paleis terug te begeven.

De voorzitter sluit, nadat de leden der commissie van in- en uitgeleide in de vergaderzaal teruggekeerd, de vereenigde zitting.

Het gewyzigd ontwerp-adres van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, ter beantwoording der troonrede, luidt als volgt:

SIRE!

De Eerste Kamer der Staten-Generaal met hoogen prys op Uwer Majesteits mededeeling, dat onze betrekkingen met andere mogendheden steeds van zeer vriendschappelyken aard zyn. Wy verwachten daarvan en van de zorg Uwer regering meer en meer gunstige uitkomsten voor het verkeer, den handel en de scheepvaart met het buitenland.

Met genoegen vernamen wy het loffelyk getuigenis, door Uwe Majesteit aan de zee- en landmagt gegeven. De jongste wapenfeiten in Japan, waaraan door onze zeemagt zoo roemryk deel werd genomen, worden door ons hoog geschat.

3. Met Uwe Majesteit de aardbevingen op Midden-Java betreurende verheugen wy ons over Uwe verklaring, dat de toestand onzer overzeesche Bezittingen over het algemeen gunstig is. Wy hopen dat de onlangs vastgestelde en eerlang te overwegen wettelyke maatregelen den bloei en de welvaart dier bezittingen zullen bevorderen.

4. Van groot gewigt is de bedryvigheid, die op het gebied der werken van algemeen nut thans allerwege heerscht. De aanleg der staatsspoorwegen, zonder vertraging voortgezet, zal tevens een prikkel zyn voor byzondere ondernemingen van velerlei aard. Het met medewerking van Nederland tot stand gebragt telegraafverdrag kan niet anders dan nuttig zyn voor de onderlinge gemeenschap.

5. Erkennen wy dankbaar Sire, dat de oogst beter uitviel dan men kon verwachten, met diepe smart slaan wy daarentegen de gevaarlyke ziekte gade, die onder het rundvee voortwoedt. Om haar te stuiten mag niets worden verzuimd wat binnen het bereik ligt van menschelyke macht.

6. De bevredigende toestand van onze zee- en rivier visscheryen en de vooruitgang van onze nyverheid wekken onze belangstelling op. Wy vleijen ons met de hoop, dat Uwer Majesteits verwachtingen ten aanzien van den handel weldra zullen worden verwezentlykt.

7. Met niet minder deelneming volgen wy de ontwikkeling van het lager en middelbaar onderwys.

Wy hopen dat de regeling van het hoogere spoedig volgen en tot even goede uitkomsten leiden zal.

8. Uwe Majesteit zal ons bereid vinden met den meesten ernst te onderzoeken de wets ontwerpen, die in dit zittingjaar aan ons zullen worden voorgelegd.

9. Wy hoorden met groot genoegen Uwer Majesteits verzekering, dat, by voortgezette schulddelging, ook na de afschaffing der plaatselyke accynsen, geen nieuwe lasten ten behoeve der schatkist worden vereischt.

10. By zooveel reden van dankbaarheid, verbeiden wy met U, Sire, Hoogeren zegen op het gemeenschappelyk overleg der wetgevende magt tot bevordering der welvaart van het dierbaar vaderland.

Het geheele adres van antwoord op de troonrede is met weglating van een woord in paragraaf zeven, aangenomen met algemeene stemmen.

Den 25 Sept. is door eene commissie uit de Eerste Kamer der Staten-Generaal het adres van die Kamer, ter beantwoording van de Troonrede, den Koning aangeboden. Z. M. heeft daarop het volgende geantwoord:

MYNE HEEREN!

Ik verzoek u aan de Eerste Kamer wel te willen overbrengen, dat ik altyd den hoogsten prys stel op de betuiging van hare hulde, en dat ik my gelukkig zal achten indien de medewerking der Staten-Generaal met myne regering de welvaart van het dierbare vaderland moge bevorderen.

In de den 21 Sept. gehouden zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft de Heer van Reenen het voorzitterschap aanvaard.

Het gewyzigd ontwerp-adres van antwoord der Tweede Kamer der Staten-Generaal op de openingsrede luidt als volgt:

1. De Tweede Kamer der Staten-Generaal, gelukkig Uwe Majesteit in haar midden te zien, vernam met belangstelling den vriendschappelyken aard onzer betrekkingen met andere mogendheden en het streven der regering naar bevordering van het internationaal verkeer.

2. Wy waarderen den loffelyken yver, waarmede zee- en landmagt voortgaan zich te kwyten van haren pligt, en ontvingen met genoegen de mededeeling van het wapenfeit in Japan, waarby onze zeelieden zich onderscheidden, goede gevolgen waren waargenomen.

3. Verblydde het ons den toestand onzer overzeesche bezittingen over het algemeen gunstig te hooren noemen, met smart vervult ons de ramp die Midden-Java trof. Het welzyn onzer kolonien gaat ons by uitnemendheid ter harte. Wy begeeren niets liever dan den bloei dier kostbare bezittingen te helpen bevorderen en zien met verlangen de beloofde wets-ontwerpen te gemoet.

4. In den yver tot aanleg van verschillende werken van algemeen nut, die allerwege waargenomen wordt, openbaart zich een levendig besef der behoeften van onzen tyd. Wy kunnen de krachtige voortzetting der werkzaamheden, gevorderd tot spoedige voltooijing onzer staatsspoorwegen, niet te zeer aanbevelen.

5. Dankbaar voor velerlei zegen, slaan wy evenwel met ernstige bekommering de verwoesting gade, welke eene zich snel voorplantende ziekte onder het rundvee in eenige deelen van ons ryk aanrigt. Gepaste maatregelen tot stuiting van het kwaad zullen wy volgaarne ondersteunen.

6. Hoe hooger de stoffelyke welvaart door den voorspoed der groote takken van volksbedryf stygt, des te meer behoort het onderwys te beantwoorden aan de eischen eener toenemende beschaving.

Wy verheugen ons in de deelneming die het middelbaar onderwys aanvankelyk ondervindt en vleijen ons, dat wy tot regeling van het hooger onderwys spoedig zullen worden geroepen.

7. Welkom was ons de toezegging van gewigtige wetsvoordragten en aangenaam de verzekering, dat de staat onzer geldmiddelen het vragen van nieuwe offers ten behoeve der schatkist onnoodig maakt en tevens met schulddelging kan worden voortgegaan.

8. Wy aanvaarden onze werkzaamheden in de vaste hoop, dat onder Hoogeren zegen onze beraadslagingen mogen strekken tot heil des vaderlands en tot versterking der banden van liefde en trouw, waarmede het volk, dat wy vertegenwoordigen, aan u, Sire, en aan uw doorluchtig huis zich onder alle omstandigheden verknocht gevoelt.

Het geheele adres van antwoord op de troonrede is, na eene korte beraadslaging over het onderwys en de regeling der grondbelasting in Limburg, met algemeene stemmen onveranderd aangenomen.

Den 26 Sept. is door eene commissie uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal het adres van die Kamer, ter beantwoording van de Troonrede, den Koning aangeboden; Z. M. heeft daarop het volgende geantwoord:

MYNE HEEREN!

Ik wensch u van harte met de Tweede Kamer dat hare beraadslagingen met myne regering tot heil van het dierbare Vaderland zullen strekken, en ik verzoek u haar mynen byzonderen dank over te brengen voor haar adres van antwoord.

H. M. de Koningin, vergezeld van HD. gevolg, is den 18 September van het Huis ten Bosch naar Baden Baden vertrokken.

H. M. de Koningin en Z. K. H. prins Alexander zyn den 18 September, des avonds, op hunne reis naar Baden-Baden in het hotel Disch te Keulen afgestapt.

Zr. Ms. schroefstoomschip 1ste kl. Willem zou van Amsterdam te Nieuwe Diep aankomen om aan 'sryks werf te worden uitgerust. Dit nieuw gebouwd stoomschip zal 16 stukken voeren en is voorzien van eene machine van 250 paardenkracht.

Zr. Ms. schroefstoomschip de Watergeus, onder bevel van den kapt. luit. ter zee F. L. Geerling, is 25 Sept. van zyn kruistogt naar de West-Indien en Noord-Amerika, ter reede van Texel teruggekeerd.

Naar aanleiding van Zr. Ms. besluit van 14 Sept. No. 54, zou met 16 Oct. in dienst worden gesteld Zr. Ms. korvet van Speyk, en het bevel over dien bodem worden gevoerd door den kapt.-luit. ter zee M. H. Jansen. De gemelde hoofd-officier zal ter zyner tyd tevens worden belast met het bevel over eene zamen te stellen scheepsdivisie, bestaande uit de korvetten Prins Maurits der Nederlanden, van Speyk en Pallas, met bestemming tot het doen van een kruistogt in den Noorder Atlantischen Oceaan.

— Van de polemiek over de Italiaansche zaken gewagende, verzekert de *Moniteur*, dat er geen twyfel kan bestaan omtrent de bedoelingen der Fransche regering, dat men er op kan rekenen, dat zoodra de Fransche regering, in overeenstemming met de Pauselyke verneemt, dat de tyd tot ontruiming van Rome door de Fransche troepen is aangebroken, zy de daartoe vereischte maatregelen zal nemen, ten einde die ontruiming op den bepaalden tyd volledig te doen plaats hebben.

— De *Morning Post* meldt in staat te zyn aan te kondigen dat de Fransche regering een belangryk besluit heeft genomen ten aanzien van het terugtrekken harer troepen uit Rome. Binnen korten tyd zal een begin worden gemaakt met de ontruiming van Rome. Een gedeelte van de bezetting van Rome zal te Civita-Vecchia worden byeengetrokken. Dit zal eene veelbeteekenende waarschuwing zyn voor den Paus.

— Den 25 Sept. heeft de Paus een geheim consistorie gehouden en daarby eene allocutie uitgesproken. Er werden 25 bisschoppen gepreconiseerd, als 4 Spaansche, 1 Belgische, 1 Iersche, 1 Engelsche, 10 voor andere landen en 8 *inpartibus infidelium*.

— De *Provincial Correspondenz* bevat een artikel, waarin wordt uiteengezet waarom de toestemming van den Pruisischen Landdag niet vereischt wordt om Lauenburg te verwerven; het blad zegt, dat de inbezitneming van Lauenburg, voor het Pruisische Koningshuis in elk opzigt een *fait accompli* is; dat de bepalingen van art. 55 der constitutie slechts staten buiten Duitschland gelegen betreft, is ontwyfelbaar.

— Het Britsche Kanaal-eskader heeft bevel ontvangen om zich van Spithead te begeven naar Bantry-baai op de zuidwestkust van het Iersche graafschap Cork. Men ziet in die onverwachte beweging eenen voorzorgmaatregel van het gouvernement tegen pogingen tot storing der openbare orde in Ierland, alwaar in den laatsten tyd de misnoegdheid der bevolking tegen Engeland weder is gaande gemaakt, vooral door eene geheime vereeniging, die uit de Ver. Staten afkomstig is, die zich noemende Fenians. De *Times* erkent, dat er onder de Ieren weder misnoegdheid aan den dag wordt gelegd, doch voegt daarby, dat zy zich ditmaal tot de laagste volksklassen bepaalt, en dat de secte der Fenians door de priesters openlyk wordt gelaakt.

— De berigten nopens de in Ierland tegen de Fenians genomen maatregelen hebben te Londen geen anderen indruk te weeg gebragt dan vreugde over het vooruitzigt, dat zy een aantal dolzinnigen voor verder kwaad zullen behoeden en een einde zullen maken aan de pogingen der slechtste klasse van Ieren in de Vereen. Staten om het Washingtonsche kabinet in verwikkelingen te brengen.

— De *Daily News*, een van de groote liberale dagbladen van Londen, zegt: "Het is thans uitgemaakt, dat in Ierland een groot aantal personen zich hebben aangesloten aan de heimelyke woelingen der Fenians, en omgaan met oproerige plannen, welke zy met bystand uit de Vereenigde Staten hoopen uit te voeren. De beweging zy moge zwak of gedacht, dwaas of van ernstigen aard zyn, behoort door ons gouvernement te worden gestuit. Er is geen oogenblik te verliezen."

— De *Times* deelt het berigt mede, dat te Southampton twee cholera-gevallen zyn waargenomen.

— Berigten uit New-York melden, dat de President Johnson aan eene deputatie uit het Zuiden eene verzoenende politiek heeft toegezegd. Alle troepen, met uitzondering der garnizoenen zullen, naar men verneemt, uit de Zuidelyke staten terug geroepen en de negertroepen onverwyld uit Virginie, Florida, Louisiana, Arkansas en Texas verwyderd worden. Het geschil tusschen militairen en burgerlyken in Zuid-Carolina is vereffend. De burgerlyke regtbanken zullen regt spreken in alle zaken, met uitzondering van die, welke de Negers betreffen. Omtrent deze laatsten beslist de krygsraad. De Heer Thaddeus Stevens, een bekend radicaal, heeft eene strengere behandeling van het Zuiden aanbevolen en het stelsel door Johnson aangenomen, om de Unie te herstellen, als onwettig gegispt. De verkiezingen voor de conventie zyn in Zuid-Carolina uitgevallen ten gunste der voorstanders van de afscheiding.

— Negen zuidelyke staten hebben gedeleerden naar den president gezonden, die uit naam der bevolking de verzekering hebben gegeven, dat die staten aan de Unie getrouw zullen blyven. Het antwoord van den president Johnson is van zeer verzoenenden aard geweest. Volgens een algemeen verspreid gerucht zullen de troepen uit de Zuidelyke Staten worden teruggeroepen, met uitzondering van de verschillende garnizoenen der steden.

— De jongste berigten uit Mexico bevestigen officieel de inneming van Chihuahua en de vlugt van Juarez.

— Op Cuba is, blykens een schryven aan den *Moniteur*, de slavenhandel sedert eenige jaren aanmerkelyk verminderd, vooral sedert de aankomst van den generaal Dulce, den tegenwoordigen gouverneur-generaal dier kolonie. De invoer van zwarten op het eiland is onder zyn bestuur tot 7000 in het jaar gedaald, terwyl hy in de laatste jaren voor zyne komst gemiddeld 20,000 in een jaar bedroeg. Het Spaansche gouvernement stelt onafgebroken de noodige middelen tot uitroeijing van den slavenhandel in het werk.

De Spaansche regering heeft onlangs den landvoogd medegedeeld dat zy de strenge inachtneming der verdragbepalingen betreffende den slavenhandel met genoegen zag, hem verdubbelde werkzaamheid aanbeval en hem uitnoodigde om alle hem dienstig schynende maatregelen tot volkomene uitroeijing van den slavenhandel aan H. M. gouvernement voor te stellen.

— Over Havana en Madrid is te Londen berigt ontvangen, dat de generaal Geffrard, die in den laatsten tyd te kampen heeft gehad met een gewapenden opstand, den 2 Sept. genoodzaakt is geworden de betrekking van president der republiek Haiti neder te leggen.

Het onderaardsche Londen. Verdient de hoofdstad van Groot-Brittanje door ieder bezocht te worden om hare nyverheid, haren handel en hare scheepvaart, de schatten van kunst en haren onvergelykbaren rykdom aan middelen tot uitbreiding en bevordering der wetenschappen, niet minder trekt zy de aandacht van den opmerkzamen bezoeker door hetgeen zy in haren schoot verbergt. Wy bedoelen de kanalen door den bodem gegraven, waarop Londen is gebouwd, ten einde al de onreinheden af te voeren van eene bevolking tot ruim 3.000,000 personen gestegen, zonder dat voor zoo veel zich dit laat verhoeden, schade aan de gezondheid dier millioenen individuen wordt toegebragt.

Zoowel uit het oogpunt van hunne uitgebreidheid, als van den invloed, welken zy op den algemeenen gezondheidstoestand uitoefenen, zyn die kanalen een hoogst belangryk voorwerp van beschouwing.

Hierby moet in de tweede plaats een ander reuzenwerk worden vermeld, namelyk de onderaardsche spoorweg, die een gedeelte der stad, aan den linkeroever der Theems gebouwd, doorsnydt.

Met enkele breede trekken zullen wy trachten den lezer een beeld van beide te schetsen.

Welk eene kolossale uitbreiding thans aan het stelsel van onderaardsche kanalen, tot het afvoeren der onreinheden van de bevolking der stad, ook gegeven zy, zoodat Londen in dit opzigt elke andere stad tot voorbeeld kan gesteld worden, niet sedert lang is het echter dat zy op dien roem mag bogen.

Het allereerste kanaal van dien aard werd gegraven onder de regering van Koning Karel den IIde, voor ruim 200 jaren. Sedert dien tyd is het getal en de uitgestrektheid dier kanalen steeds toegenomen, maar op eene wyze die uiterst langzaam moet genoemd worden.— Wie kent niet de voorstelling, welke Hogarth heeft gegeven van Londen omstreeks het midden der vorige eeuw, tydens de regering van George den IIde!

Veel later echter was Londen een poel van onreinheid in het oog van den opmerkzamen bezoeker. Ten jare 1810 waren te Londen ongeveer 200 groote ongedekte vergaarputten, welk aantal by de toeneming der bevolking niet vermeerderde, hetgeen betrekkelykerwyze reeds een groote stap in de goede rigting behoort genoemd te worden. Toch moesten nog vele jaren verloopen, alvorens men eene snellere vermindering dan vroeger dier voor de gezondheid der bewoners zoo hoogst schadelyke plaatsen kon opmerken, want dit geschiedde eerst ten jare 1830. En toen werden nog 29 jaren geverderd, om het thans bestaande voorbeeldeloos goed ingerigte stelsel van afvoerkanalen, dusgenoemde sewers, tot stand te brengen.

Het natuurlyke verval in waterlyn, verkregen by den aanleg der kanalen, bleek op zich zelf genomen niet voldoende te zyn, om al de onreinheden geregeld naar de laagste punten af te voeren. Ten einde dit middel te versterken, werd in bedoeld jaar 1849 verordend, dat de waterleidingen eene groote hoeveelheid der aangevoerde watermassa in de "sewers" moesten doen wegvloeijen. Door dien aanvoer te regelen naar gelang van eb en vloed der Theems (het bekken waarin alle kanalen zich ledigen) dit vorderen, is het Londensche stelsel van afvoerkanalen inderdaad geworden tot hetgeen dergelyke kanalen behooren te zyn: het middel om de bevolking te vrywaren voor de groote onheilen welke de zamenwoning van millioenen individuën in elkanders onmiddelyke nabyheid ten allen tyde en overal moet voortbrengen.

Toen voor een drietal jaren de hand aan het werk geslagen, om die kanalen zoodanige rigting te geven, dat de onreinheden niet meer binnen de reusachtige stad, maar ver beneden haar in de rivier de Theems werden uitgestort, heeft men de kroon gezet op een arbeid, die de bewondering van de beschaafde wereld wegdraagt.

Dat de bouw en inrigting dezer afvoerkana-

len, alle hoog gewelfde steenen booggangen, van welke de grootste soort breed genoeg is om er met paard en rytuig elkander te passeren, werkelyk reusachtig verdienen genoemd te worden, kan uit het volgende overtuigend blyken. Er bestaan 71 groote kanalen, dusgenaamde main-sewers, ter lengte van 265 Ned. mylen; de zykanalen hebben eene lengte van 2560 Ned. mylen. Hierby is niet gerekend het uren lange breede kanaal, waardoor de gansche massa uit de stad aangevoerde onreinheden beneden Dogs Isle worden afgezet, ten einde de rivier binnen de stad zuiver te houden.

By het doorgaan van het ebgetyde worden de sluizen aan het einde van het groote afvoerkanaal geopend, en de onreine massa stroomt zeewaarts, zonder den dampkring in de stad te verpesten.

Gereedelyk laat zich begrypen, dat zoodanig belangryk onderdeel van stedelyke zorg aan het bestuur eener byzondere commissie is opgedragen. De Metropolitan Board of Works, d. i het stedelyk bestuur voor openbare werken, heeft het oppertoezigt daarover. Een talryk personeel van verschillende rangen, sterk ruim 500 man, is bestemd voor de dienst van dit gedeelte van het onderaardsche Londen.

Onder deze sewers telt men "bloedige" kanalen, in de nabyheid der slagtplaatsen, waar in al het bloed met den verderen dierlyken afval der duizende by duizende runderen, ossen, schapen, enz., benoodigd tot voeding van drie millioen menschen, die de bevolking van Londen uitmaakt, wegvliet. Elders treft men aan "ziedende" kanalen, waarin de verbruikte stoom, kokend water, enz., der menigte suikerraffinaderyen te Islington wordt afgevoerd. In andere deelen dier kanalen vindt men afval van talk uit de zeepfabrieken, vermengd met vloeistoffen, welke den doordringenden geur hebben van vitriool, salammoniak en andere onaangenaam riekende fabrikaten. Algemeen genomen zyn de bedoelde kanalen, gedurende een groot gedeelte van de 24 uren van dag en nacht tot op eene aanmerkelyke hoogte gevuld met eene bryachtige, drabbige, pikzwarte massa, welke met eene snelheid van 1 a 4 mylen per uur afstroomt naar de lagere deelen. Behoeft er nog te worden vermeld, dat de hoeveelheid dier donkerkleurige massa zeer groot is. Men berekent, dat niet minder dan 1000 à 2000 kubiek voet onreinheid per minuut in de rivier wordt uitgestort.

De plannen beraamd om deze grootendeels zoo kostbare meststof niet verloren te doen gaan, maar die te vergaren om haar dienstbaar te maken tot voeding en vruchtbaarmaking van den bodem, zyn nog niet tot rypheid gekomen.

Een ander en niet minder belangryk gedeelte van het onderaardsche Londen is de spoorweg van Paddington naar het hart der City, welke eene lengte heeft van verscheidene mylen.

Sedert lang had men op middelen gezonnen, om het steeds toenemend verkeer in de hoofdstraten der stad en tevens het gevaar voor ongelukken te verminderen. Velerlei middelen waren tot dat einde voorgeslagen, maar uit den aard der zaak was het beginsel, waarop die ontwerpen steunden: onteigening. Daartoe op zoo groote schaal over te gaan als hier gevorderd werd, mogt wel bedenkelyk voorkomen. En geen wonder, men overwege slechts, dat in de City voor één acre gronds, gelykstaande met een halven bunder onzer maat, ruim 100,000 £ of 12 ton gouds wordt betaald, de daarop staande gebouwen en de waarde der daarin uitgeoefende zaak niet medegerekend.

Ziende dat men langs dien weg het beoogde doel niet kon bereiken, wendde men de blikken naar beneden en werd het voorstel gedaan tot het aanleggen van een onderaardschen spoorweg. Op zich zelf beschouwd zal dat plan de verwondering dergenen niet gaande maken, die ooit een der groote spoorwegtunnels op het vasteland van Europa hebben onderzocht, veel minder nog van hen, die in uitgestrekte, 1000 of meer voet diep liggende mynen zyn afgedaald en die hebben doorwandeld. Daarin ligt echter het bezwaar niet. Zy, die te Londen de plannen tot het aanleggen van den nieuwen weg moesten beoordeelen, wisten zeer wel dat hierin de moeijelykheden, welke de verwezenlyking van het ontwerp in den weg stonden, niet gelegen waren.

De hoofdtunnel, welke voor den spoorweg moest gegraven worden, was geraamd op eene breedte van 16½ voet, voor een dubbel spoor, by 28½ voet hoogte. De zytunnels waren geraamd op eene mindere breedte en hoogte — By het graven hiervan zou men niet behoeven te kampen met yzerharde rotsen; geen bergketen zou men behoeven te doorboren, maar men zou op andere hindernissen stuiten van geheel byzonderen aard.

In den bodem zou men ontmoeten millioenen buizen, pypen en pypjes der gas- en waterleidingen en van de telegraafdraden; de afvoerbuizen en kanalen der vele duizende woningen, beneden welke de tunnel moest worden gegraven; men zou er een onderaardschen stryd moeten voeren met de menigte beken en riviertjes, welke van de hoogten van Hampstead en Primrose Hill afdalen en het bekken, waarin Londen is gebouwd, doorsnyden. Even als de bekwame en vaardige heelmeester het menschelyk ligchaam behandelt by zware verwondingen, zoo moest hier in den ruwen schoot der aarde worden te werk gegaan; telkens had men slagaderen en andere vaten van het groote ligchaam, welks levensuiting zich voor het oog daarboven vertoont, te onderbinden, weder te hechten; den gestoorden loop der vochten te herstellen, opdat daarboven door de inwoners geen hinder van de werkzaamheden der duizende arbeiders werd ondervonden; men moest een reuzenwerk verrigten door het bedwingen van de Fleetrivier! Alleen dit gedeelte van den grooten arbeid is een meesterstuk, een treffend bewys van de talenten en de volharding der ingenieurs van dien spoorweg.

De Fleet is een der kanalen, van welke wy zoo even hebben gesproken. Moeijelyk viel het ten allen tyde om die voormalige rivier, in lateren tyd in een overwelfd kanaal herschapen, binnen de haar gestelde grenzen te beperken. By ruw weder, gepaard met zware regens, was het volstrekt niet zeldzaam, dat hare wateren binnen één uur 6 voet stegen, waardoor tallooze malen een zeer groot gedeelte der City onder water werd gezet. Toen zy eenmaal was gedoemd om door een beperkt kanaal haren watervoorraad te stuwen, was hare snelheid met hare verwoestende kracht niet weinig vermeerderd, en in dezen toestand bevond zich de schier onbedwingbare Fleet, toen zy moest verlegd worden, niet in eene nieuwe bedding naast de oude, neen, in een yzeren koker van geduchten omvang, hoog boven haar niveau, door het byna 30 voet hooge gewelf van den spoorwegtunnel! Gedurende ruim 14 dagen lang zyn verscheidene honderde werklieden dag en nacht onophoudelyk bezig geweest, om den wilden, bruischenden stroom in zyn nieuw bed te leiden. Met eene voorbeeldelooze opoffering van geld en krachten heeft men het grootsche werk voltooid. Een enkel gering verzuim, by zoodanigen arbeid zoo ligt mogelyk, zou het succes van het geheele werk voor lang in de waagschaal hebben gesteld, vele menschenlevens welligt gekost en eene geldelyke schade van vele honderd duizende gulden in een oogwenk hebben veroorzaakt. Maar er had geen verzuim by plaats en er werd met eene volharding gewerkt, die schier voorbeeldeloos moet genoemd worden. Vele arbeiders hadden zoo lang in den modder en in de nattigheid gestaan, dag en nacht zoo lang gewerkt, dat hun de harzen van de beenen moesten gesneden worden, toen zy eindelyk het terrein verlieten door uitputting van krachten. Ten slotte bekroonde een gunstige uitslag hunnen even moeitevollen als gevaarlyken arbeid.

De hier opgenoemde moeijelykheden van byzonderen aard, aan het terrein dat doorgegraven moest worden, in zoo hooge mate eigen, deze waren het welke het tot stand brengen van den onderaardschen spoorweg te Londen tot een reuzenarbeid hebben gemaakt, welke de verbazing en de bewondering van ieder opwekt, die zich slechts eenigermate bekend maakt met hetgeen daarby heeft plaats gehad.

De eerste proef te Londen genomen heeft reeds tot navolging opgewekt. De nuttigheid der kostbare en moeijelyke onderneming is op de overtuigendste wyze gebleken.

Eene andere vraag, welke met de zaak in het naauwste verband staat, maar hier eigenlyk niet te huis behoort, willen wy met een enkel woord nog beantwoorden. Zy is deze: heeft de spoorweg geheel aan het beoogde doel voldaan?

Tot grooten zegen van Londen en geheel Engeland moet hierop ontkennend worden geantwoord. Het verkeer in de hoofdstraten der stad is zoo weinig verminderd, dat men ter naauwernood de invloed van het bestaan van den spoorweg vermoedt, ten gevolge van het snel toenemen aldaar van handel, scheepvaart en nyverheid. Ten einde nieuwe hulpmiddelen te verkrygen en het drukke verkeer langs andere zyden af te leiden, is eindelyk gevolg gegeven aan een voor jaren beraamd, maar sedert uitgebreid plan; om breede sierlyke kaden aan te leggen langs de boorden der rivier binnen de stad. Hierdoor heeft men haar zeer verfraaid, verbeterd en gezonder gemaakt, dewyl nu gedurende elk ebgetyde niet eene breede moddervlakte vele uren lang bloot staat, welker schadelyke uitwasemingen den dampkring verpesten.

Is ten gevolge van den toenemenden bloei der stad het beoogde doel niet ten volle bereikt, toch blyft de onderaardsche spoorweg een wonder der eeuw, een schier onvergankelyk gedenkteeken van de kennis en de volharding zyner ontwerpers en uitvoerders.—*Alg. Hdb*

Gedrukt ter Drukkery van
A. L. S. MULLER & J. F. NEUMAN No. 2.